

Der ØST møter VEST

RIGA, LATVIA: – Jeg må tilbake til Hamar, jeg har så mange venner i Norge! Signe Jansone stråler og innstiller på mimreblick når HA overraskende dumper innom kontoret hennes i Latvias hovedstad, Riga. Med sine språk-kunnskaper er hun Latvias bindeledd mot Europa og vesten. Men hjertet hennes banker litt ekstra for Norge, og spesielt for Hamar.

HA: SIV STENSETH

Nordmenn har mange venner i Latvia, landet lengst øst i Østersjøen. Latviske Signe Jansone (24) er en av dem som sørger for å holde linjene oppe mellom Baltikum og Norge.

I vår avsluttet hun norskstudiene ved Hamar Lærerhøgskole. I dag besitter hun en nøkkelstilling i Baltisk ministerråd. For da Baltisk Råd den 13. september i år åpnet sitt kontor i Riga, fikk Signe den sentrale jobben å følge med på hva som rører seg i resten av Norden. På lik linje med Nordisk Råd har Latvia, Litauen og Estland nå samlet seg for å ivareta sine særbaltiske interesser.

I nyoppussede lokaler som fremdeles lukter lakk, maling og fordoms velstand, sitter Signe bak et skip av en kontorpult og har vanskelig for å forklare hva slags stilling hun egentlig har fått. Men hun har tittel hovedspesialist, og er ansatt på grunn av sine språkferdigheter.

STUDENTLIVET I HAMAR

På stø norsk og med øyne fulle av Hamar, forteller Signe om studenttilværelsen på lærerhøgskolens hybelhus i Bekkelivegen.

– Jeg lærte mye av å bo alene i et fremmed land hvor jeg måtte klare meg sjøl. På hybelhuset fikk jeg dessuten se hvordan folk virkelig bor i Norge. Studenter fra hele landet møttes jo der. Norske dialekter fikk jeg god kjennskap til, ler Signe. Uttalen hennes avslører det.

Med stipend fra Norsk forskningsråd og matforsyninger hjemmefra, klarte Signe seg såvidt økonomisk. For latvisk valuta er ikke sterk, verken hjemme eller utenlands.

– Etter et halvt år slo jeg meg til ro med at jeg ikke hadde peng-

er nok til å oppleve alt jeg ville. Og på lærerhøgskolen fikk jeg mye hjelp, både praktisk og moralsk, forteller Signe. Hun bodde blant annet en kort periode i tidligere rektor Schankes hus mens han var i Latvia under valget i vår.

VENNSKAPSBÅND

Kontakten som er opprettet mellom Hamar lærerhøgskole og Latvia, skyldes nettopp tidligere og nå pensjonerte rektor ved Hamar lærerhøgskole, Andreas Schanke. Han krysset Østersjøen for første gang i 1992. Som en av de første norske lærerne i Latvia, underviste han i norsk språk og kultur ved den videregående skole «til Signe» utenfor Riga. På grunn av Schankes valfart har Hamar lærerhøgskole senere samarbeidet med det pedagogiske instituttet i kystbyen Liepaja.

For øyeblikket studerer en latvisk jente fra Liepaja ved Hamar lærerhøgskole, og så sent som i august arrangerte lærerhøgskolen en studiereise dit. 40 lærere i alderen 24–65 år forlot da Norge med buss for å lære mer om den baltiske revolusjon og knytte personlig kontakter i lærermiljøet der borte. Og da var Signe med på laget, som tolk og som kulturformidler.

PERSONLIGE MØTER

Ifølge Inge Hollekim ved Hamar lærerhøgskole, var dette en helt spesiell studiereise hvor vennligheten fra latviernes side gjorde sterk inntrykk på de norske lærerne.

– Flere av oss fikk svært personlige gaver i takknemlighet over at vi kom. Kona mi fikk blant annet et gammelt armbånd av en lærer vi møtte. Armbåndet hadde stor personlig verdi for kvinnen som gav det bort. Hun hadde selv fått det i gave av famili-

en, forteller Hollekim. Sjøl fikk han mange gode venner den korte tiden han var i Latvia.

Interessen for Norge merkes på flere måter. Det er ikke uvanlig å oppleve at latviere begynner å fortelle om en eller annen ukjent norsk forfatter så snart de hører hvor du kommer fra. Som regel er det naturskildringene i disse bøkene som har vekket interesse. Og mange kan høykultur som Grieg, Undset og Ibsen på

rams.

NORSK SOM VALGFAG

Interessen for nordiske språk øker. Richard Bærug ved Nordisk informasjonskontor i Riga forteller at etterspørselen etter norsklærere er stor, blant annet fordi nordisk er innført som annet fremmedspråk i videregående skole. Norsk kan nå velges på linje med tysk, fransk og spansk.

– For lærere som har lyst til å opp-

leve et annerledes år, kan vi gi formidlet kontakt med skoler her, forteller Bærug. – De som vil å undervise i et land som Latvia, være forberedt på en helt annen vestandard og motta lønn på latvisk nivå, presiserer han.

En lærer fra Norge som for øyeblikket underviser i engelsk ved universitetene i Latvia, forteller hun mottar økonomisk støtte hjemkommunen sin for å dekl-

KONTRASTER: I Rigas gater er møtet mellom øst og vest merkbart. En fattig arbeider koster gata. Like ved reklamerer et Casino for «gøy med penger». Klasses skillet øker stadig. FOTO: SIV STENSETH

FORDUMS VELSTAND: Signe Jansones kontor i Baltisk råd, midt i sentrum av Riga, lukter av tidligere tiders storhet. Det er her Signe praktiserer «Hamar-norsk» på vegne av landet sitt.

FOTO: SIV STENSETH

dielån og andre utgifter hjemme. Den latviske lønna utgjør omtrent 800 kroner i måneden.

TILBAKE FOR Å LÆRE

Signe Jansone forteller at ikke-latviske lærere medfører ustabile undervisningsforhold ved skolene. Lærerne trengs, men de fleste reiser etter et år. For å skape mer stabilitet planlegger derfor Universitetet i Riga å innføre norsk grunnfag som først

og fremst skal baseres på latviske lærerkrefter. Signe deltar aktivt i dette arbeidet og tror hun etter hvert kommer til å undervise ved Universitetet. Men først må hun tilbake til Norge og lære mer norsk. Når hun kommer, vet hun ikke enda.

HARD HVERDAG

– Det var trist å reise fra Hamar, men også godt å komme hjem, sier Signe. Hun er opptatt av at Latvia hev-

der seg og finner sin egen personlighet, uavhengig av vesten.

– Mange ser på vesten som et ideal, men vest er vest. Vi må ikke ta til oss alt. Vi har vår egen kultur, våre egne sanger, vår egen identitet og egen historie. Vi betaler en hard pris for friheten – det er hardt å bo i Latvia nå. Jeg blir trist når jeg ser hvordan for eksempel pensjonister strever for å overleve, og for de arbeidsløse er situasjonen ekstra vanskelig, forteller

Signe.

– Forskjellen mellom fattig og rik øker, men vi må ta en dag av gangen, og håpe at situasjonen langsomt forbedrer seg. Først og fremst er det viktig for oss å bli medlem av EU så raskt som mulig. Det er blant annet dette jeg skal jobbe med i Baltisk ministerråd framover. Det blir spennende å se hvordan det går med avstemningen i Norge, avslutter Signe.